

DOI: [10.32702/2307-2105-2021.4.94](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.4.94)

УДК 657.62

С. М. Лайчук,

к. е. н., доцент, доцент кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку,
Державний університет «Житомирська політехніка»
ORCID ID: 0000-0001-7939-1195

І. Р. Поліщук,

к. е. н., доцент, доцент кафедри інформаційних систем в управлінні та обліку,
Державний університет «Житомирська політехніка»
ORCID ID: 0000-0002-6074-6627

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ФІЗИЧНИХ ОСІБ-ПІДПРИЄМЦІВ: ГАЛУЗЕВИЙ АСПЕКТ

S. Laichuk

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management Information Systems and Accounting, Zhytomyr Polytechnic State University

I. Polishchuk

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management Information Systems and Accounting, Zhytomyr Polytechnic State University

STATISTICAL ANALYSIS OF THE EFFICIENCY OF NATURAL PERSONS- ENTREPRENEURS: SECTORAL ASPECT

У статті обґрунтовано необхідність проведення статистичного аналізу для встановлення доцільності реєстрації, інвестиційної привабливості та ефективності діяльності фізичних осіб-підприємців за видами економічної діяльності. Охарактеризовано суб'єкти, об'єкти, завдання статистичного аналізу ефективності діяльності фізичних осіб-підприємців.

Запропоновано методiku статистичного аналізу ефективності діяльності фізичних осіб-підприємців за видами економічної діяльності, яка передбачає характеристику динаміки їх кількості та галузевої спеціалізації, вектору структурних змін; оцінку структури та динаміки обсягу реалізації за видами економічної діяльності; порівняння темпів зростання обсягів реалізації і виробництва продукції (товарів, послуг) в цілому та за окремими видами економічної діяльності.

Для подальшої інтерпретації розраховані ланцюгові і базисні темпи зростання за результатами статистичного аналізу запропоновано поділити на 4 групи: 1) темпи зростання і базисний, і ланцюговий менше 100 %; 2) темп зростання базисний більше темпу зростання ланцюгового і перевищує 100 %; 3) темп зростання ланцюговий більше темпу зростання базисного і перевищує 100 %; 4) темп зростання ланцюговий більше 100 %, а темп зростання базисний менше 100 %.

Визначено пріоритетні напрями розвитку фізичних осіб-підприємців в частині галузевої спрямованості. Запропоновано критерії для визначення оптимального співвідношення між темпами зростання обсягів виробленої та реалізованої продукції для оцінки ефективності діяльності фізичних осіб-підприємців.

The article substantiates the need for statistical analysis to establish the feasibility of registration, investment attractiveness and efficiency of natural persons-entrepreneurs by type of economic activity. Subjects, objects, tasks of statistical analysis of efficiency of activity of physical persons-entrepreneurs are characterized.

The main tasks of statistical analysis of the effectiveness of individual entrepreneurs are: 1) to characterize the tendency of changes in the number of registered natural persons-entrepreneurs by types of economic activity; 2) to determine the most common type of economic activity that provides the largest sales in value terms; 3) to analyze the structure and dynamics of sales by type of economic activity; 4) to determine the ratio of growth rates of sales and production of products (goods, services) as a whole and by individual types of economic activity.

Statistical analysis of the efficiency of individual entrepreneurs is aimed at determining structural changes and the dynamics of their number, the ratio of growth rates of production and sales, as well as determining the most common type of economic activity with the largest sales in value terms.

The method of statistical analysis of the efficiency of natural persons-entrepreneurs by types of economic activity is proposed, which provides a description of the dynamics of their number and industry specialization, the vector of structural changes; assessment of the structure and dynamics of sales by type of economic activity; comparison of growth rates of sales and production of products (goods, services) as a whole and by individual types of economic activity.

For further interpretation, the calculated chain and base growth rates based on the results of statistical analysis are proposed to be divided into 4 groups: 1) growth rates of both base and chain less than 100%; 2) the growth rate of the base is greater than the growth rate of the chain and exceeds 100%; 3) the growth rate of the chain is greater than the growth rate of the base and exceeds 100%; 4) the growth rate of the chain is more than 100%, and the growth rate of the base is less than 100%.

The priority directions of development of natural persons-entrepreneurs in the part of branch orientation are determined. Criteria for determining the optimal ratio between the growth rates of produced and sold products to assess the effectiveness of individual entrepreneurs are proposed.

Ключові слова: ефективність; фізична особа-підприємець; статистичний аналіз; методика; вид економічної діяльності.

Keywords: efficiency; individual entrepreneur; statistical analysis; methodology; type of economic activity.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Нестабільні соціально-економічні та законодавчі умови ведення підприємницької діяльності вимагають проведення оцінки інвестиційної привабливості видів економічної діяльності для реєстрації фізичних осіб-підприємців у будь-якому регіоні України.

Процес організації власного бізнесу вимагає чіткого виконання бізнес-плану, цільового використання грошових коштів, дотримання пропорції між придбаними та спожитими ресурсами в процесі придбання та формування собівартості, щоб доходи перевищували витрати, передбачає вибір форми реєстрації як фізична особа-підприємець (далі – ФОП) або як юридична особа. Кожна форма ведення бізнесу має переваги і недоліки, можливості і законодавчі обмеження, пов'язані з чисельністю працівників і обсягами реалізації, що інколи призводять до переходу із ФОП в юридичну особу (наприклад, товариство з обмеженою відповідальністю) в разі збільшення обсягів діяльності.

За даними Державної служби статистики України [5] в 2019 році кількість зареєстрованих ФОП становила 1561028 од., що складає 80,4 % від загальної кількості суб'єктів господарювання. Найбільша кількість ФОП протягом 2015-2019 рр. припадає на 2015 рік і становить 1630878 од., а найменша – на 2017 р. і становить 1466803 од.

На початок 2020 року кількість зареєстрованих фізичних осіб-підприємців в Україні становила 1885,9 тис. осіб, що на 19,8 тис. більше, ніж на початок 2019 року. Спостерігається позитивна динаміка росту бюджетних надходжень від єдиного податку. Так, у 2019 році платниками було сплачено 24,95 млрд. грн. єдиного податку, що на 25,5 % більше, ніж у 2018 році [4]. Тому постає питання про необхідність розробки

системи статистичних показників для оцінки результатів діяльності фізичних осіб-підприємців, що займають найбільшу питому вагу серед усіх суб'єктів бізнесу.

Оприлюднена статистична інформація не дозволяє повною мірою визначити конкурентні переваги того чи іншого виду діяльності, через відсутність аналітичних даних про структуру собівартості, рентабельність, структуру нарахованих та сплачених податків і зборів, використання власних і /або орендованих засобів для організації бізнесу. Однак можна встановити частку населення, працевлаштованого роботодавцями, частку ФОП у загальних обсягах виробництва та реалізації продукції всіх суб'єктів господарювання, як фізичних, так і юридичних осіб.

Вважаємо, що зведені статистичні дані про результати діяльності ФОП в розрізі видів економічної діяльності за різними групами платників податків дозволили б прийняти зважене рішення щодо вибору системи оподаткування даними суб'єктами господарювання відповідно до вимог законодавства до обсягів реалізації та чисельності працівників та організації бухгалтерського обліку.

Необхідність проведення статистичного аналізу ефективності діяльності фізичних осіб-підприємців зумовлена відсутністю методичних розробок та достатньої інформаційної бази для розрахунку узагальнюючих показників.

Дослідження потребують питання динаміки та галузевої спеціалізації діючих фізичних осіб-підприємців, а також одержані результати їх роботи у вигляді обсягу виробництва та реалізації для визначення стратегії розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття.

Дослідженням організаційно-методичного забезпечення статистичного аналізу присвячені праці за напрямом «туризм» Герман І.В. [1], показники розвитку суб'єктів малого бізнесу були розглянуті С.М. Жукевич, Л.І. Савчук [2].

Відмінності оподаткування діяльності ФОП та юридичної особи, методичне забезпечення статистичного аналізу динаміки податкових надходжень від ФОП, методику факторного аналізу податкових надходжень ФОП розглянуто такими науковцями, як: Лебеда М.О. [6], Касич А.О., Черевик Н.В., Ключко К.С. [3].

Однак здебільшого дослідження спрямоване на результати бізнес-процесів, їх ефективність, фінансові результати, рентабельність, розкриття тенденцій розвитку фізичних осіб-підприємців та юридичних осіб (малих, середніх, великих підприємств). Водночас причинно-наслідкові зв'язки в діяльності ФОП та вплив системи оподаткування на кінцеві фінансові результати залишилися поза увагою і вимагають додаткових досліджень.

Лебеда М.О. розглянуто систему характеристик економічного потенціалу ФОП щодо сплати податку з доходів: загальна чисельність зареєстрованих ФОП, діяльність яких не припинена; пропорції розподілу ФОП за режимами оподаткування (єдиний податок чи загальна система); пропорції розподілу ФОП платників єдиного податку між групами; масштаби економічної діяльності ФОП III групи [6, с. 84].

Науковцем зроблено вагомий внесок у напрямі дослідження чинників економічного потенціалу ФОП щодо сплати податку з доходів, однак потребує розкриття методичне забезпечення статистичного аналізу ефективності діяльності фізичних осіб-підприємців для визначення пріоритетних та інвестиційно привабливих видів економічної діяльності.

Герман І.В. стверджує, що в Україні відбувається трансформація економіки, коли пріоритетна увага приділяється забезпеченню сталого розвитку регіонів країни на основі мобілізації всіх наявних ресурсів та враховуючи специфіку господарювання в кожному окремо взятому та в комплексному поєднанні для народного господарства. Саме розробка та впровадження ринкових механізмів для реальної підтримки бізнесу, пошук взаємозацікавлених регулятивних засобів і механізмів для створення сприятливого інвестиційного клімату та партнерських відносин у бізнес-середовищі, підтримка новостворених і діючих малих/середніх підприємств визначається сьогодні серед пріоритетних. Проблематика, пов'язана з пошуком найбільш оптимальних методів, засобів і механізмів підтримки підприємств, які представляють малий і середній бізнес, зокрема фізичних осіб-підприємців, зумовлює необхідність пошуку реальних важелів для вирішення низки питань щодо ефективного їх функціонування [1, с. 381].

Державна служба статистики України, Державна податкова служба України та інші державні органи використовують, систематизують та узагальнюють інформацію про певні види діяльності, а різні установи чи суб'єкти використовують статистичні показники для прийняття різноманітних управлінських рішень.

Однак, незважаючи на значні напрацювання з організаційно-методичних аспектів статистичного аналізу вищезазначеними вченими, відсутній єдиний підхід до визначення оптимальних співвідношень між кількістю діючих фізичних осіб-підприємців, їх обсягами виробництва та реалізації. Потребує уточнення система статистичних показників для оцінки ефективності діяльності фізичних осіб-підприємців у розрізі видів економічної діяльності.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає у розробці методики статистичного аналізу ефективності діяльності фізичних осіб-підприємців на основі взаємозв'язку між кількістю суб'єктів господарювання, їх обсягами виробництва та реалізації. Прикладний акцент дослідження зроблено на діючих фізичних особах-підприємцях України за видами економічної діяльності за 2015-2019 рр.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Статистичний аналіз ефективності діяльності фізичних осіб-підприємців спрямований на визначення структурних змін та динаміки їх кількості, співвідношення темпів зростання обсягів виробництва і реалізації, а також визначення найпоширенішого виду економічної діяльності з найбільшими обсягами реалізації в вартісному вираженні.

Суб'єктами статистичного аналізу ФОП виступають Державна служба статистики України, Головні управління статистики в областях, інші органи державної влади та місцевого самоврядування, респонденти, науково-дослідні, навчальні, соціальні та демографічні установи, суб'єкти господарювання тощо.

Можна виділити наступні об'єкти статистичного аналізу ефективності діяльності фізичних осіб-підприємців: кількість зареєстрованих фізичних осіб-підприємців, обсяги виробленої та реалізованої продукції. Складові об'єктів знаходять своє відображення у звітності, що подається фізичними особами-підприємцями.

Основними завданнями статистичного аналізу ефективності діяльності фізичних осіб-підприємців є:

- 1) охарактеризувати тенденцію змін кількості зареєстрованих фізичних осіб-підприємців за видами економічної діяльності;
- 2) визначити найпоширеніший вид економічної діяльності, що забезпечує найбільші обсяги реалізації у вартісному вираженні;
- 3) провести аналіз структури та динаміки обсягу реалізації за видами економічної діяльності;
- 4) визначити співвідношення темпів зростання обсягів реалізації і виробництва продукції (товарів, послуг) в цілому та за окремими видами економічної діяльності.

Основними етапами статистичного аналізу ефективності діяльності фізичних осіб-підприємців є:

- 1) характеристика динаміки кількості зареєстрованих фізичних осіб-підприємців та їх галузевої спеціалізації і вектору структурних змін;
- 2) оцінка структури та динаміки обсягу реалізації діючих фізичних осіб-підприємців за видами економічної діяльності;
- 3) порівняння темпів зростання обсягів реалізації і виробництва продукції (товарів, послуг) фізичних осіб-підприємців за всіма та за окремими видами економічної діяльності.

Інформаційною базою для проведення статистичного аналізу є зведена інформація Державної служби статистики України щодо кількості зареєстрованих ФОП, обсягів їх виробництва і реалізації.

Розглянемо результати проведеного статистичного аналізу ефективності діяльності фізичних осіб-підприємців в розрізі трьох етапів.

1. Характеристика динаміки кількості зареєстрованих фізичних осіб-підприємців та їх галузевої спеціалізації і вектору структурних змін передбачає визначення домінуючого (найбільш поширеного) виду економічної діяльності (далі – ВЕД) та базисних і ланцюгових темпів зростання кількості фізичних осіб-підприємців для визначення закономірностей розвитку ВЕД (табл. 1).

Таблиця 1.
Статистичний аналіз структури та динаміки фізичних осіб-підприємців в Україні за видами економічної діяльності протягом 2015-2019 рр.*

№ з/п	Вид економічної діяльності	Питома вага зареєстрованих фізичних осіб-підприємців, %					Відхилення, п.с.		Темп зростання кількості ФОП, %	
		2015	2016	2017	2018	2019	2019-2015	2019-2018	2019-2015	2019-2018
1	Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	1,9	2,0	1,9	1,7	1,7	-0,2	-	77,48	97,63
2	Промисловість	11,1	11,5	11,7	11,6	11,0	-0,1	-0,6	89,26	101,49
3	Будівництво	1,3	1,5	1,5	1,6	1,7	0,4	0,1	96,24	108,91
4	Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	57,8	57,0	56,4	55,0	53,9	-3,9	-1,1	81,83	101,12
5	Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	7,7	6,9	6,5	6,3	6,7	-1,0	0,4	75,80	105,69
6	Тимчасове розміщування й організація харчування	8,6	8,9	9,4	10,7	11,0	2,4	0,3	121,81	113,97
7	Інформація та телекомунікації	0,9	1,1	1,2	1,2	1,3	0,4	0,1	185,56	118,81
8	Фінансова та страхова діяльність	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	-	-	74,19	104,98
9	Операції з нерухомим майном	1,5	1,5	1,6	1,5	1,6	0,1	0,1	96,78	104,08
10	Професійна, наукова та технічна діяльність	2,1	2,2	2,2	2,1	2,3	0,2	0,2	102,81	106,88
11	Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	1,6	1,7	1,9	2,1	2,2	0,6	0,1	109,95	109,26
12	Освіта	0,4	0,4	0,5	0,6	0,7	0,3	0,1	145,57	117,06
13	Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	1,0	1,0	1,3	1,5	1,9	0,9	0,4	138,42	123,16
14	Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	0,7	0,8	0,9	1,0	1,0	0,3	-	100,15	109,90
15	Надання інших видів послуг	3,3	3,4	2,9	3,0	2,9	-0,4	-0,1	128,81	104,54
Разом		100	100	100	100	100	х	х	95,72	105,21

*Джерело: побудовано на основі [5]

Результати розрахованих показників щодо темпів зростання кількості фізичних осіб-підприємців можна поділити на чотири групи:

1) Темпи зростання кількості ФОП за 2015-2019 рр.: і базисний, і ланцюговий < 100 %. Лише 1 ВЕД з 15 (6,67 %) сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство відповідає цим критеріям, і свідчить про негативні тенденції скорочення кількості ФОП протягом 5 років.

2) Темп зростання базисний > Темп зростання ланцюговий > 100 %. 6 ВЕД з 15 (40 %), а саме: освіта; охорона здоров'я та надання соціальної допомоги; діяльність у сфері адміністративного та допоміжного

обслуговування; тимчасове розміщування й організація харчування; інформація та телекомунікації; надання інших видів послуг. В цілому позитивна тенденція зростання кількості діючих ФОП свідчить про їх домінуючі позиції на ринку України.

3) Темп зростання ланцюговий > Темп зростання базисний > 100 %. Лише 2 ВЕД (13,33 %) мистецтво, спорт, розваги та відпочинок; професійна, наукова та технічна діяльність відповідають даним критеріям. Це свідчить про безумовне пожвавлення діяльності даних ФОП в 2019 році.

4) Темп зростання ланцюговий > 100 %, а Темп зростання базисний < 100 %. Такі нерівності мають 6 ВЕД з 15 (40 %), а саме: промисловість; будівництво; оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів; транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність; фінансова та страхова діяльність; операції з нерухомим майном.

В цілому слід відзначити тенденцію до зменшення кількості діючих ФОП протягом 2015-2019 рр. за всіма видами економічної діяльності на 4,28 %, хоча в 2019 р. порівняно з 2018 р. був приріст на 5,21 %. Безумовно активними темпами зростання протягом 2015-2019 рр. характеризуються 8 з 15 ВЕД, а найбільший базисний темп зростання має інформація та телекомунікації.

Протягом 2015-2019 рр. оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів займає найбільшу питому вагу, яка щороку незначно зменшувалася, зокрема у 2015 році серед ФОП кількість діючих суб'єктів коливалася в межах від 54,9 % до 46,9 % у 2019 році, а серед юридичних осіб від 27,3 % у 2015 році до 26,6 % у 2019 році.

2. Оцінка структури та динаміки обсягу реалізації діючих фізичних осіб-підприємців за видами економічної діяльності передбачає визначення домінуючого (найбільш поширеного) виду економічної діяльності та базисних і ланцюгових темпів зростання обсягу реалізації фізичних осіб-підприємців для визначення закономірностей розвитку ВЕД (табл. 2).

Таблиця 2.
Статистичний аналіз структури та динаміки обсягу реалізації фізичних осіб-підприємців в Україні за
видами економічної діяльності протягом 2015-2019 рр.*

№ з/п	Вид економічної діяльності	Питома вага обсягу реалізації фізичних осіб-підприємців за обсягом реалізації, %					Відхилення, п.с.		Темп зростання обсягу реалізації ФОП, %	
		2015	2016	2017	2018	2019	2019-2015	2019-2018	2019-2015	2019-2018
1	Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	2,4	2,3	2,2	2,0	1,9	-0,5	-0,1	168,90	106,55
2	Промисловість	7,6	7,6	7,4	7,1	6,7	-0,9	-0,4	200,15	109,56
3	Будівництво	1,9	2,3	2,5	2,6	2,7	-0,8	0,1	315,03	124,67
4	Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	51,8	49,7	47,9	45,4	43,8	-8,0	-1,6	188,03	112,08
5	Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	7,1	6,9	6,9	7,1	6,8	-0,3	-0,3	211,94	111,57
6	Тимчасове розміщування й організація харчування	2,7	3	3,2	3,5	4,0	1,3	0,5	329,61	132,61
7	Інформація та телекомунікації	10,3	11,8	12,9	14,3	15,5	5,2	1,2	334,04	125,93
8	Фінансова та страхова діяльність	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5	-0,1	-	189,78	120,93
9	Операції з нерухомим майном	3,8	3,7	3,6	3,9	3,5	-0,3	-0,4	208,03	106,17
10	Професійна, наукова та технічна діяльність	6,5	6,6	6,9	7,2	7,4	0,9	0,2	251,05	119,87
11	Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	2,0	2,2	2,3	2,5	2,7	0,7	0,2	299,12	126,18
12	Освіта	0,3	0,3	0,4	0,4	0,6	0,3	0,2	426,37	142,64
13	Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	0,6	0,6	0,7	0,7	0,8	0,2	0,1	307,16	135,24
14	Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	0,6	0,6	0,6	0,7	0,8	0,2	0,1	351,85	129,35
15	Надання інших видів послуг	1,8	1,8	2,0	2,1	2,3	0,5	0,2	277,75	127,69
Разом		100	100	100	100	100	x	x	222,50	116,25

*Джерело: побудовано на основі [8]

Дослідження структури обсягів реалізації дозволило встановити, що найбільшу питому вагу в загальному обсязі реалізації має оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів протягом 2015-2019 рр., хоча відбулися протягом 5 років найбільш суттєві відхилення в бік зменшення на 8 п.с. Найменшу питому вагу у загальному обсязі реалізації займає освіта протягом 2015 і 2016 рр. по 0,3 %, у 2017 і 2018 рр. – по 0,4 %, а у 2019 році фінансова та страхова діяльність – 0,5 %.

Протягом 2015-2019 рр. за всіма видами економічної діяльності обсяг реалізації мав тенденцію до зростання і базисні темпи зростання перевищують ланцюгові в 2019 році. Найбільші темпи зростання обсягів реалізації як базисний 426,37 %, так і ланцюговий 142,64 % припадають на освіту. А найменший темп зростання обсягів реалізації базисний має сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство – 168,90 %, а ланцюговий – операції з нерухомим майном відповідно 106,17 %.

3. Порівняння темпів зростання обсягів реалізації і виробництва продукції (товарів, послуг) фізичних осіб-підприємців за всіма та за окремими видами економічної діяльності. За даними Державної служби статистики України про обсяги виробленої продукції всіма суб'єктами господарювання [7] слід відмітити, що зростає щорічно частка обсягу виробленої продукції ФОП в загальному обсязі виробництва всіх суб'єктів господарювання з 6,8 % у 2015 році, до 9,7 % у 2019 році. Це свідчить про поживлення та збільшення масштабів підприємницької діяльності. Статистична оцінка співвідношення обсягів реалізації і виробництва продукції (товарів, послуг) ФОП за всіма ВЕД наведена в табл. 3.

Таблиця 3.
Статистична оцінка співвідношення обсягів реалізації і виробництва продукції (товарів, послуг) ФОП за всіма ВЕД*

Роки	Показники			
	Обсяг виробленої продукції (товарів, послуг), тис. грн	Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг), тис. грн	Ланцюговий темп зростання	
			обсягу виробництва, %	обсягу реалізації, %
2015	234591765,6	397473299,3	х	х
2016	333208149,9	489204642,0	142,04	123,08
2017	456227284,0	604336739,4	136,92	123,53
2018	581230254,2	760755083,9	127,40	125,88
2019	680451574,3	884382236,4	117,07	116,25

*Джерело: побудовано на основі [7, 8]

Незважаючи на щорічне зростання обсягів виробництва ФОП, спостерігається тенденція уповільнення їх темпів зростання протягом 2015-2019 рр. А темпи зростання обсягів реалізації протягом 2015-2018 рр. мали тенденцію до зростання, окрім 2019 р., де відбулося зменшення.

Протягом досліджуваного періоду темпи зростання обсягу реалізації менше темпів зростання обсягу виробництва щорічно. Дослідження потребує структура та динаміка обсягів реалізації фізичних осіб-підприємців за видами економічної діяльності.

Наступний етап дослідження полягає у порівнянні ланцюгових темпів зростання обсягу реалізації та виробництва фізичних осіб-підприємців в Україні за видами економічної діяльності протягом 2018-2019 рр., що відображено в табл. 4.

Таблиця 4.
Порівняння ланцюгових темпів зростання обсягу реалізації та виробництва фізичних осіб-підприємців в Україні за видами економічної діяльності протягом 2018-2019 рр.*

№ з/п	Вид економічної діяльності	Ланцюговий темп зростання 2019-2018,%		Результати порівняння ланцюговий темпів зростання	
		Обсягу виробництва	Обсягу реалізації	Темп зростання обсягу реалізації > Темп зростання обсягу виробництва	Темп зростання обсягу реалізації < Темп зростання обсягу виробництва
1	Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство	106,41	106,55	так	ні
2	Промисловість	109,43	109,56	так	ні
3	Будівництво	124,62	124,67	так	ні
4	Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	111,23	112,08	так	ні
5	Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	111,75	111,57	ні	так
6	Тимчасове розміщування й організація харчування	134,29	132,61	ні	так
7	Інформація та телекомунікації	125,90	125,93	так	ні
8	Фінансова та страхова діяльність	120,91	120,93	так	ні
9	Операції з нерухомим майном	106,09	106,17	так	ні
10	Професійна, наукова та технічна діяльність	119,79	119,87	так	ні
11	Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	125,98	126,18	так	ні
12	Освіта	142,47	142,64	так	ні
13	Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	133,52	135,24	так	ні
14	Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	129,06	351,85	так	ні
15	Надання інших видів послуг	127,62	277,75	так	ні
Разом		117,07	116,25	ні	так

*Джерело: побудована основи [7, 8]

За результатами порівняння ланцюгових темпів зростання обсягів виробленої та реалізованої продукції з'ясовано, що за 13 з 15 видів економічної діяльності (86,67 %) наявна позитивна тенденція: темпи зростання реалізації перевищують темпи зростання виробництва. Однак транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність, а також тимчасове розміщування й організація харчування мають тенденцію до перевищення темпів зростання виробництва над темпами реалізації.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

Дослідження організаційно-методичного забезпечення статистичного аналізу ефективності діяльності фізичних осіб-підприємців в галузевому аспекті дозволило одержати такі результати:

1. Метою статистичного аналізу ефективності діяльності фізичних осіб-підприємців є оцінка структурних змін та динаміки їх кількості, встановлення співвідношення між темпами зростання обсягів виробництва і реалізації, а також визначення виду економічної діяльності, який є найпоширенішим і забезпечує найбільші обсяги реалізації в вартісному вираженні.

2. Запропоновано методику статистичного аналізу ефективності діяльності фізичних осіб-підприємців здійснювати за такими етапами: 1) характеристика динаміки кількості зареєстрованих фізичних осіб-підприємців та їх галузевої спеціалізації і вектору структурних змін; 2) оцінка структури та динаміки обсягу реалізації діючих фізичних осіб-підприємців за видами економічної діяльності; 3) порівняння темпів зростання обсягів реалізації і виробництва продукції (товарів, послуг) фізичних осіб-підприємців за всіма та за окремими видами економічної діяльності.

3. Аналіз динаміки діючих фізичних осіб-підприємців за видами економічної діяльності встановив тенденцію до зменшення кількості діючих даних суб'єктів господарювання протягом 2015-2019 рр. за всіма видами економічної діяльності на 4,28 %, хоча в 2019 р. порівняно з 2018 р. був приріст на 5,21 %. Найбільший базисний темп зростання має інформація та телекомунікації.

4. Порівняння співвідношення обсягів реалізації і виробництва продукції (товарів, послуг) фізичних осіб-підприємців зв. всіма ВЕД дозволила виявити щорічне зростання частки обсягу виробленої продукції ФОП в загальному обсязі виробництва всіх суб'єктів господарювання з 6,8 % у 2015 році, до 9,7 % у 2019 році.

5. Оцінка структури та динаміки обсягу реалізації діючих фізичних осіб-підприємців дозволила виявити, що найбільшу питому вагу в загальному обсязі реалізації має оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів протягом 2015-2019 рр., хоча відбулися протягом 5 років найбільш суттєві відхилення в бік зменшення з 51,8 до 43,8 %.

Протягом 2015-2019 рр. за всіма видами економічної діяльності обсяг реалізації мав тенденцію до зростання і базисні темпи зростання перевищують ланцюгові в 2019 році. Найбільші темпи зростання обсягів реалізації як базисний 426,37 %, так і ланцюговий 142,64 % припадають на освіту. А найменший темп зростання обсягів реалізації базисний має сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство – 168,90 %, а ланцюговий – операції з нерухомим майном відповідно 106,17 %.

6. Оцінка співвідношення обсягу реалізації та виробництва фізичних осіб-підприємців за видами економічної діяльності дозволила встановити, що тільки для двох ВЕД характерна тенденція до перевищення темпів зростання виробництва над темпами реалізації – це транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність, а також тимчасове розміщування й організація харчування. Фізичним особам-підприємцям за даними спеціалізаціями слід приділити увагу інструментам маркетингу для збільшення доходів від реалізації.

Перспективами подальших досліджень є розробка системи статистичних показників для оцінки ефективності використання трудових ресурсів.

Список літератури.

1. Герман І.В. Напрямки організації та стимулювання розвитку туристичного бізнесу України (на прикладі діяльності ФОП). Молодий вчений. 2018. № 6(2). С. 381-387.
2. Жукевич С.М., Савчук Л.І. Роль і місце малого бізнесу в Україні: ретроспективний аналіз і перспективи розвитку. Інноваційна економіка. 2013. № 1. С. 21-24.
3. Касич А. О., Черевик Н.В., Ключко К.С. Розвиток малого бізнесу в Україні як: оподаткування, облік та аналіз діяльності. Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Сер. : Економіка. 2011. Вип. 16. С. 152-158.
4. Кількість зареєстрованих фізичних осіб – підприємців в Україні продовжує зростати. URL: <https://www.tax.gov.ua/media-tsentr/novini/407585.html> (дата звернення: 10.04.2021).
5. Кількість суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у 2010-2019 роках. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 10.04.2021).
6. Лебеда М.О. Факторний аналіз динаміки податкових надходжень від ФОП – платників єдиного податку за 2013–2015 рр. Науковий вісник Херсонського державного університету. Сер. : Економічні науки. 2017. Вип. 26(2). С. 83-88.
7. Обсяг виробленої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у 2013-2019 роках. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 10.04.2021).
8. Обсяг реалізованої продукції (товарів, послуг) суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності у 2010-2019 роках. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 10.04.2021).

References.

1. Herman, I.V. (2018), "Directions of organization and stimulation of development of tourist business of Ukraine (on an example of activity of FOP)", *Molodyj vchenyj*, no. 6(2), pp. 381-387.
2. Zhukevych, S.M. and Savchuk, L.I. (2013), "The role and place of small business in Ukraine: retrospective analysis and prospects for development", *Innovatsijna ekonomika*, no. 1, pp. 21-24.

3. Kasych, A. O., Cherevyk, N.V. and Klochko, K.S. (2011), "Development of small business in Ukraine as: taxation, accounting and analysis of activities", *Naukovi zapysky Natsional'noho universytetu "Ostroz'ka akademiia". Ser. : Ekonomika*, Vyp. 16, pp. 152-158.
4. State Tax Service of Ukraine (2021), "The number of registered individuals - entrepreneurs in Ukraine continues to grow", available at: <https://www.tax.gov.ua/media-tsentr/novini/407585.html> (Accessed 10 April 2021).
5. State Statistics Service of Ukraine (2020), "Number of business entities by type of economic activity in 2010-2019", available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 10 April 2021).
6. Lebeda, M.O. (2017), "Factor analysis of the dynamics of tax revenues from sole proprietors - payers of the single tax for 2013-2015", *Naukovyj visnyk Khersons'koho derzhavnoho universytetu. Ser. : Ekonomichni nauky*, Vyp. 26(2). pp. 83-88.
7. State Statistics Service of Ukraine (2020), "Volume of products (goods, services) of economic entities by type of economic activity in 2013-2019", available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 10 April 2021).
8. State Statistics Service of Ukraine (2020), "Volume of sold products (goods, services) of business entities by types of economic activity in 2010-2019", available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (Accessed 10 April 2021).

Стаття надійшла до редакції 20.04.2021 р.